

ПЗ

Міністерство освіти і науки України
Харківська державна академія фізичної культури

ПЕТРЕНКО ІРИНА ВІКТОРІВНА

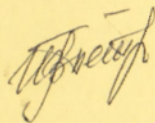
УДК 796.03:796.093.008

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ПІДГОТОВКИ СПОРТИВНИХ ВОЛОНТЕРІВ В СИСТЕМІ ПРОВЕДЕННЯ
ЗМАГАНЬ**

24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання та спорту

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківській державній академії фізичної культури, Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Бондар Анастасія Сергіївна,
Харківська державна академія фізичної культури, завідувач
кафедри менеджменту фізичної культури.

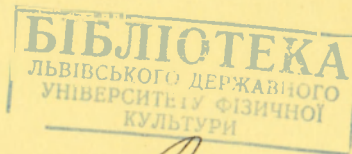
Офіційні опоненти: доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Когут Ірина Олександрівна,
Національний університет фізичного виховання і спорту
України, директор Науково-дослідного інституту, професор
кафедри професійного, неолімпійського та адаптивного
спорту;

доктор педагогічних наук, професор
Приходько Володимир Васильович,
Придніпровська державна академія фізичної культури і
спорту, завідувач кафедри теорії та методики спортивної
підготовки.

Захист відбудеться 27 лютого 2018 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.862.01 Харківської державної академії фізичної культури за адресою: 61058, м. Харків, вул. Клочківська, 99.

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківської державної академії фізичної культури (61058, м. Харків, вул. Клочківська, 99).

Автореферат розіслано 26 січня 2018 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.М. Котляр

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні спортивний волонтерський рух, який є невід'ємною складовою міжнародного спортивного руху, стрімко набуває популярності у різних країнах світу, залучаючи до своїх лав все більше людей незалежно від віку, статі, національності та релігійних вірувань. Завдяки добровільній безоплатній допомозі волонтерів під час підготовки та проведення змагань, з одного боку, організатори скорочують витрати на їх проведення, а самі змагання набувають неповторної атмосфери свята та масштабності, а з іншого – добровольці мають можливість задовольнити свої соціальні потреби у спілкуванні, набутті досвіду громадської діяльності, розширенні кругозору та самореалізації.

В Україні з кінця 90-х рр. ХХ ст. починає формуватися волонтерство як соціальний інститут, з появою перших добровольців, які долучалися до соціальних, культурних, екологічних проектів. На сьогодні вже 23% українців мають досвід волонтерської діяльності, більшість з яких долучилися з початком проведення в нашій державі антитерористичної операції. На державному рівні волонтерська діяльність регламентується законами України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (2001), «Про соціальні послуги» (2003), «Про волонтерську діяльність» (2011), спираючись на «Загальну Декларацію волонтерів» (1990).

Волонтерство як соціальний феномен викликає особливий інтерес у вітчизняних (І.Д. Зверева, 1998; А.Й. Капська, 2001; О.В. Безпалько, 2007; Т.Л. Лях, 2009) та іноземних (V. Antonelli, 1983; L. Miller, 1985; S. Graham, 1995; E. Clary, 1996; M. Nyland, 2000; M. Lester, 2011, S. Salamon, 2011) дослідників. Окремі питання залучення волонтерів до сфери фізичної культури та спорту у своїх роботах розглядали такі автори, як А.В. Мічуда (2004), С.О. Левадня (2006), М.В. Дутчак (2007), І.О. Когут (2010), А.С. Бондар (2010, 2015, 2016). Окремі аспекти спортивного волонтерства як різновиду волонтерської діяльності висвітлено у роботах Є.В. Гончаренка (2010); К.І. Левківа, Т. Макуца (2013), С.Ф. Матвеева (2013), В.В. Приходька (2017).

Однак, на цей час не вирішеною залишається проблема підготовки спортивних волонтерів у системі проведення змагань, хоча є актуальною і має практичне значення для розвитку спортивного руху, що й зумовило вибір теми дослідження «Організаційно-методичні основи удосконалення підготовки спортивних волонтерів в системі проведення змагань».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалося в рамках реалізації наукового проекту на 2015-2017 рр. «Теоретико-методичні основи розвитку неолімпійського спорту» (номер державної реєстрації 0115U002372) (автор брав участь у втіленні цього проекту як виконавець підтеми «Організаційно-управлінські, економічні та гуманітарні основи розвитку неолімпійського спорту в Україні» 0115U006861С), а також згідно з Тематичним планом науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2015-2017 рр. за темою 1.5. «Методологічні основи стратегічного розвитку сфери фізичної культури та спорту в регіоні» (державний реєстраційний номер 0113U004615).

Мета дослідження: обґрунтувати та оптимізувати організаційно-методичні основи підготовки спортивних волонтерів в системі проведення змагань.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні основи волонтерського руху у вітчизняній та зарубіжній науково-методичній літературі.

2. Визначити компоненти та зміст функцій спортивної волонтерської діяльності.

3. Встановити організаційно-методичні особливості сучасної спортивної волонтерської діяльності та обґрунтувати організаційно-управлінський механізм залучення спортивних волонтерів до системи проведення змагань.

4. Розробити сучасну організаційну модель та програму підготовки спортивних волонтерів, експериментально обґрунтувати ефективність їх впровадження в систему волонтерського руху.

Об'єкт дослідження – волонтерська діяльність.

Предмет дослідження – організаційні та методичні засади підготовки спортивних волонтерів в системі проведення змагань.

Для вирішення поставлених завдань використовувався комплекс методів дослідження: аналіз літературних джерел та нормативно-правових документів; системний аналіз; експертних оцінок; соціологічне опитування (анкетування); організаційне моделювання; хронологічний; психологічні методики; математико-статистичний аналіз; математичної обробки даних для визначення валідності та надійності одержаних результатів.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в роботі *вперше*:

– науково обґрунтовано організаційні та методичні основи підготовки спортивних волонтерів в системі проведення змагань;

– встановлено компоненти спортивної волонтерської діяльності;

– обґрунтовано ефективний організаційно-управлінський механізм залучення спортивних волонтерів до системи проведення змагань;

– розроблено сучасну організаційну модель підготовки спортивних волонтерів та «Програму підготовки спортивних волонтерів»;

– визначено вплив спортивної волонтерської діяльності на формування особистісних якостей студентів закладу вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю.

Уточнено поняття «спортивний волонтер».

Розширено теоретичні відомості щодо понять «спортивне волонтерство» та «спортивний волонтерський рух».

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці авторського літературного письмового твору наукового характеру «Програма підготовки спортивних волонтерів» (Свідоцтво № 71340 від 07.04.2017 р).

Результати досліджень впроваджено в діяльність Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради (акт від 31.01.2017 р.), громадських фізкультурно-спортивних організацій: «Обласної федерації боротьби сумо» (акт від 19.01.2017 р.), «Української федерації армспорту» (акт від 28.01.2017 р.), «Всеукраїнської федерації боротьби на поясах» (акт від 31.01.2017 р.), громадської

організації «Спортивний клуб «Адреналін» (акт від 30.01.2017 р.), обласної громадської організації «Імпульс» (акт від 17.01.2017 р.), в навчальний процес Харківської державної академії фізичної культури (акт від 24.01.2017 р.), що підтверджено відповідними актами впровадження.

Особистий внесок здобувача полягає в аналізі та узагальненні науково-методичної літератури; постановці мети і завдань дослідження; розробці організаційної моделі підготовки спортивних волонтерів та «Програми підготовки спортивних волонтерів»; кількісному та якісному аналізі отриманих результатів, узагальненні результативних даних, формуванні висновків, підготовці публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження розглядалися на засіданнях кафедри менеджменту фізичної культури, доповідалися і публікувалися на: II, III, IV регіональній науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Стратегічне управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт» (Харків – 2014, 2015, 2016); у збірнику наукових праць «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту» (Харків – 2017); XV, XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я» (Харків – 2015, 2016); X Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення» (Львів –2016); III Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції (у рамках XVI міжнародної науково-практичної конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я: стан та перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя незалежності України») (Харків – 2016); International Scientific-Practical Conference Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, and social sciences – Kielce, 2016.

Публікації. Основні положення за результатами дисертаційного дослідження висвітлено у 17 наукових працях, серед яких: шість публікацій у наукових фахових виданнях України, з них три у виданнях України, що входять до міжнародних науково-метричних баз; сім публікацій апробаційного характеру та три роботи, які додатково відображають результати дослідження; одне авторське Свідчення на літературний письмовий твір наукового характеру «Програма підготовки спортивних волонтерів» – № 71340.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із анотації, вступу, 5 розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, практичних рекомендацій, списку використаних літературних джерел до кожного розділу (214 найменувань, з них 11 – іноземними мовами), 20 додатків. Загальний обсяг роботи становить 277 сторінок, основний текст – 156 сторінок. Роботу проілюстровано 12 таблицями та 29 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

В анотації представлено основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення дослідження, наведено ключові слова та список публікацій за темою дисертаційного.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання; розкрито теоретико-методологічну й джерельну базу дослідження; висвітлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів; вказано сферу апробації результатів досліджень; показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

У першому розділі «**Теоретичне обґрунтування спортивного волонтерського руху в системі міжнародного волонтеріату**» – розкрито історію формування волонтерського руху в Україні та світі, організаційні засади сучасного волонтеріату, особливості спортивного волонтерства в системі проведення змагань.

Рух добровольців як суспільно-історичний феномен пройшов тривалий шлях розвитку, починаючи з кінця XVIII ст. з появою у Америці перших добровільних помічників стражденим людям, активним розвитком у 1859 році зі створенням товариства волонтерів під назвою Червоний Хрест і на сьогодні він має багаті традиції і тривалу історію.

Сучасний волонтерський рух поширено у понад 100 країнах, загальна кількість волонтерів у світі становить майже 140 млн осіб. Волонтерські організації координуються Міжнародною Асоціацією Волонтерів та радою при ЮНЕСКО.

Встановлено, що спортивний волонтерський рух є невід'ємною частиною загального волонтерського руху. Проведений теоретичний аналіз науково-методичної літератури та вивчення нормативно-правових документів дає підстави констатувати, що: «спортивний волонтер» – це особа, яка пройшла спеціальну підготовку та здійснює спортивну волонтерську діяльність шляхом надання допомоги під час організації та проведення змагань; «спортивний волонтерський рух» – це соціальна течія, виражена у взаємодії окремих спортивних волонтерів та їх об'єднань, які є складовою системи проведення змагань.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» розкрито сутність використання методів дослідження: аналізу літературних джерел та документів, системного аналізу, експертних оцінок, соціологічного опитування (анкетування), організаційного моделювання, хронологічного, психологічних методик, математико-статистичного аналізу, математичної обробки даних для визначення валідності та надійності отриманих результатів, які відповідні об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження, представлено організацію дослідження. Під час дослідження використовувався опосередкований вид опитування – анкетування.

Дисертаційне дослідження проводилось протягом 2015–2017 рр. і складалося з чотирьох етапів:

На першому етапі (червень 2015 – грудень 2015 рр.) проведено вибір і обґрунтування теми роботи, збір та аналіз літературних джерел, вивчення програмних і нормативно-правових документів, виявлення актуальності, об'єкта й предмета дослідження, визначення основного набору дослідницьких засобів (методика, техніка дослідження, порядок їх застосування), а також визначення цілей і завдань.

На другому етапі (січень 2016 – вересень 2016 рр.) проведено розробку опитувальних листів та проведено анкетування з метою виявлення думки щодо розвитку спортивного волонтерського руху та особливостей спортивної волонтерської діяльності, що ґрунтувалося на думках керівників та фахівців сфери

фізичної культури та спорту, студентів та викладачів Харківської державної академії фізичної культури, пересічних громадян (з числа жителів м. Харкова та Харківської області), користувачів мережі Інтернет за допомогою сайтів (www.survio.com/ru/), <https://goo.gl/CMp79M>. Загальна кількість опитаних склала 815 осіб. Проведено обробку та аналіз отриманих результатів дослідження.

На третьому етапі (вересень 2016 – грудень 2016 рр.) обґрунтовано організаційно-управлінський механізм залучення спортивних волонтерів до волонтерського руху в системі проведення змагань; розроблено та впроваджено «Програму підготовки спортивних волонтерів», проведено її експертну оцінку; розроблено сучасну організаційну модель підготовки спортивних волонтерів; проведено впровадження результатів дослідження в практику.

На четвертому етапі (січень 2017 – вересень 2017 рр.) проведено систематизацію, аналіз та узагальнення результатів дослідження, сформовано висновки, оформлено остаточний варіант тексту дисертації, підготовлено акти впровадження результатів дослідження.

У третьому розділі «Управління розвитком спортивним волонтерством у системі проведення змагань» розкрито правовий режим спортивного волонтерства, компоненти спортивної волонтерської діяльності, соціальне значення спортивного волонтерства, організаційно-управлінський механізм залучення спортивних волонтерів до системи проведення змагань.

Виявлено, що державне регулювання спортивного волонтерського руху в нашій країні відбувається в рамках правового поля загальної соціальної волонтерської діяльності, відповідно до прийнятих законів та нормативних актів. Так, згідно з Законом України «Про волонтерську діяльність» (від 19.04.2011р.), волонтерську діяльність у спортивній та фізкультурно-оздоровчій галузі можна здійснювати шляхом сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів. Відсутність спеціального нормативно-правового підґрунтя спортивної волонтерської діяльності свідчить про те, що на сучасному етапі в Україні назріла необхідність формування чіткого нормативно-правового забезпечення спортивного волонтерського руху, який на сьогодні набирає популярності та має широке поширення шляхом ухвалення законодавчих та нормативно-правових документів.

За результатами дослідження виявлено компоненти спортивної волонтерської діяльності: суб'єкт, об'єкт, мета, мотивація, засоби, дії, результат та оцінка. Водночас суб'єктом є спортивний волонтер, об'єктом – спортивне змагання, мета – надання безоплатної допомоги для якісного проведення змагання, засобами є спеціальні знання, вміння, навички, комунікативні здібності спортивних волонтерів. Під діями слід розуміти види волонтерської діяльності та функції, які виконують волонтери під час підготовки та проведення змагань. Основними видами спортивної волонтерської діяльності є: 1) організаційна; 2) суддівська; 3) тренерська; 4) правова; 5) медична. Зміст спортивної волонтерської діяльності представлено на рис. 1.

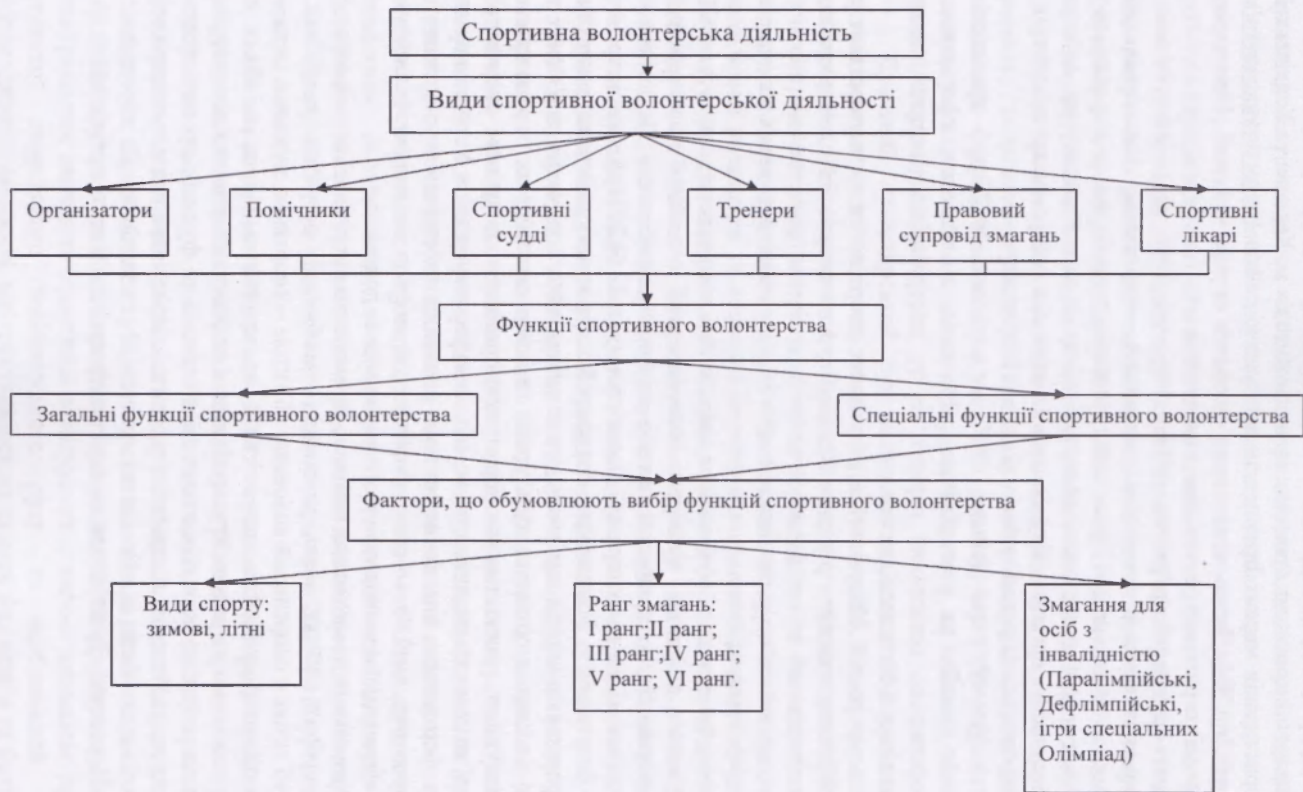

Рис. 1. Зміст спортивної волонтерської діяльності

Дослідження показало, що спортивне волонтерство є невід'ємною частиною масштабних спортивних заходів таких, як Олімпійські, Паралімпійські ігри та інші міжнародні змагання, а допомога спортивних волонтерів є ефективним способом вирішення основних питань успішного проведення заходів (змагань) різного рівня. Це також підтверджують узагальнені результати опитування. Так, 93,7% керівників, які є організаторами заходів та змагань, вважають волонтерську допомогу необхідною. Однією з вагомих причин залучення спортивних волонтерів є підвищення рівня організації заходів (змагань), так вважають 37,5% опитаних, водночас 25,0% керівників фізкультурно-спортивних організацій висловили думку, що це економить фінансові кошти. Опитування пересічних громадян показало, що 80,0% з них вважають спортивну волонтерську діяльність актуальною на сьогодні; громадська підтримка у вигляді волонтерства на їх думку підвищує імідж організації; із залученням волонтерів збільшуються зовнішні зв'язки організації; залучаються нові інтелектуальні ресурси; привертається увага громадськості до проблем, які вирішує організація.

Виявлено, що своєчасне інформування населення щодо проведення заходів (змагань) є одним із головних факторів залучення людей для участі у цих заходах як добровільних помічників. Основними шляхами залучення спортивних волонтерів є інформація, отримана через: соціальні мережі, навчальний заклад, друзів, рекламу в громадських місцях, сайти Департаменту з питань сім'ї, молоді та спорту та громадських організацій (зокрема, спортивних федерацій з видів спорту), інтернет-видань, телебачення, батьків.

Найчисельнішою групою спортивних волонтерів є студенти, під час опитування яких було визначено їх ставлення до добровільної діяльності. Опитування серед студентів Харківської державної академії фізичної культури показало, що 63,2% з них вже мали досвід роботи як спортивні волонтери, водночас 98,3% опитаних вважають волонтерство невід'ємною складовою сучасного суспільного руху. Найбільш вагомими послідами участі у спортивній волонтерській діяльності студенти вважають набуття досвіду громадської діяльності – 25,2%, можливість знайти нових друзів – 20,9%, самореалізуватися – 17,9%. Перспективним напрямком волонтерської роботи 15,3% студентів вважають ІТ-волонтерство.

Для виконання норм та вимог безпеки життєдіяльності волонтерів під час організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань було розроблено «Інструкцію з безпеки життєдіяльності студентів під час організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань».

Організаційно-управлінський механізм процесу залучення спортивних волонтерів до волонтерського руху (рис.2), в основі якого лежить «Школа спортивних волонтерів» має такі особливості: 1) здійснення функцій організації й управління спортивним волонтерським рухом в Україні відноситься до компетенції органів державного управління сфери фізичної культури і спортом; 2) організаційно-управлінські умови, які необхідні для організації та розвитку спортивного волонтерства: матеріально-технічна база, кадрове забезпечення, фінансування, нормативно-правове забезпечення, науково-методичне забезпечення; 3) до чинників зовнішнього впливу на організацію на розвиток спортивного

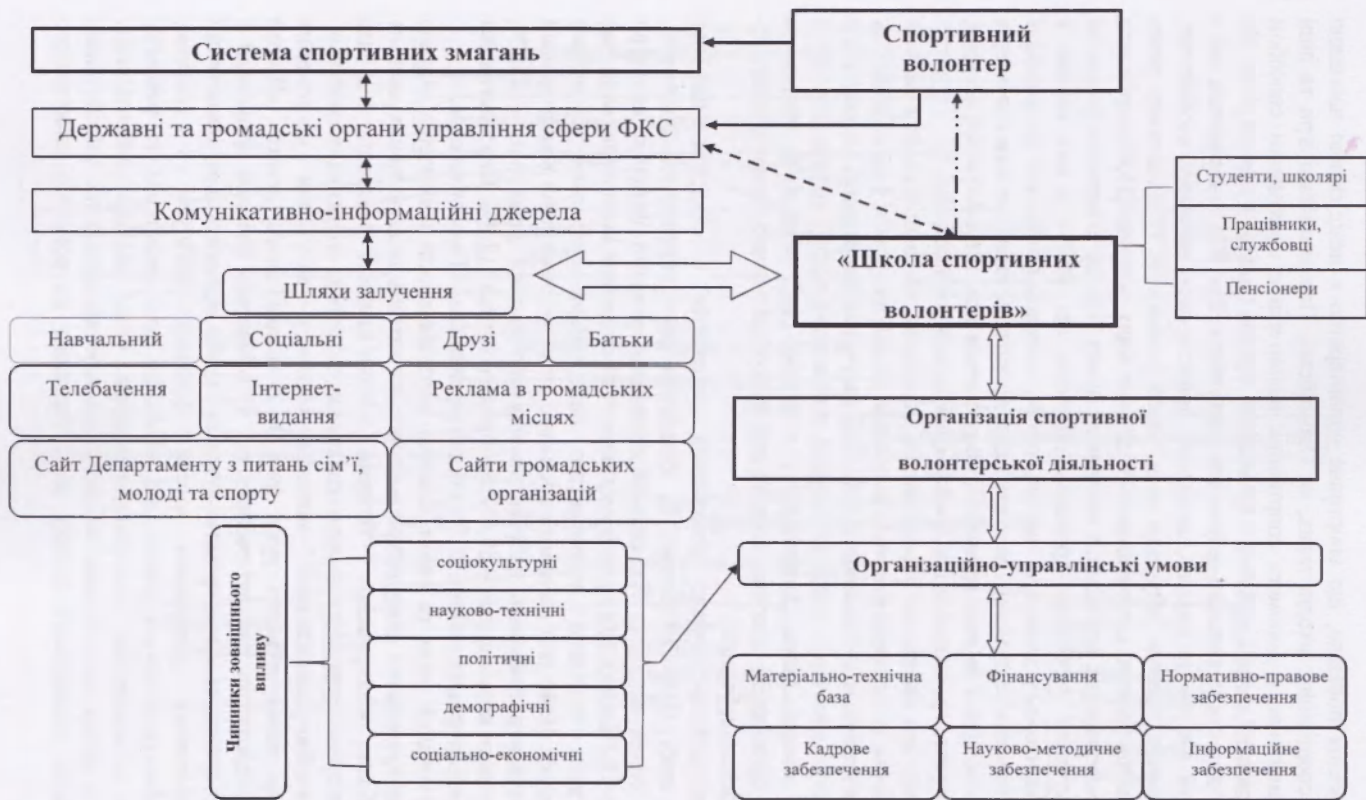

Рис. 2. Організаційно-управлінський механізм залучення спортивних волонтерів до підготовки та участі в системі проведення змагань

волонтерського руху можна віднести: правові, економічні, демографічні, політичні, технологічні, соціокультурні.

У четвертому розділі «Сучасна система підготовки спортивних волонтерів» проаналізовано організаційні аспекти підготовки спортивних волонтерів, розроблено організаційну модель та програму підготовки спортивних волонтерів, визначено вплив спортивної волонтерської діяльності на формування особистісних якостей студентів.

Під час дослідження розроблено авторський літературний письмовий науковий твір наукового характеру «Програма підготовки спортивних волонтерів» (далі Програма), тривалість навчання за якою складає три місяці та містить такі блоки: «Психологія спілкування», «Мотиваційний блок», «Командоутворення», «Правила спортивного суддівства», «Правові основи волонтерської діяльності», «Лідерство».

За результатами дослідження виявлено, що ефективність роботи спортивних волонтерів збільшується завдяки цілеспрямованій їх підготовці. На кафедрі менеджменту фізичної культури Харківської державної академії фізичної культури протягом 4 років студенти навчалися за Програмою в межах дисципліни «Спортивно-педагогічне вдосконалення», що дозволило підвищити участь спортивних волонтерів Академії у фізкультурно-оздоровчих заходах та спортивних змаганнях. Так, загальний показник участі волонтерів з числа студентів Академії з 2013 р. виріс у 10 разів і становить у 2016-2017 навчальному році 1080 разів та охоплює від 15 до 50 спортивних волонтерів на один захід, також зросла масштабність заходів та змагань.

З метою визначення ефективності розробленої Програми було проведено опитування експертів у кількості 20 осіб, яких було умовно поділено на «Практиків» – 9 осіб, та «Науковців» – 11 осіб. Коефіцієнт конкордації (W) показників, які характеризують загальний зміст Програми у експертів «Практиків» та «Науковців» склав 0,97, тобто ($W > w_p$), коефіцієнт конкордації (W) ефекту від впровадження Програми у експертів «Практиків» становить 0,87 ($W > w_p$), у експертів «Науковців» становить 0,93 ($W > w_p$), що свідчить про узгодженість думок експертів. Загальний сумарний бал експертів «Практиків» та «Науковців» становить 4,41 бали з п'яти можливих. Таким чином, було отримано підтвердження ефективності проведених експертиз стосовно ефекту від впровадження «Програми підготовки спортивних волонтерів».

Розроблено організаційну модель підготовки спортивних волонтерів «Школа спортивних волонтерів», яку представлено на рис. 3. Втілення моделі сприятиме: 1) створенню бази для організації та подальшого розвитку спортивного волонтерського руху; 2) підвищенню ціннісного ставлення до здорового способу життя через волонтерську діяльність, культуру спілкування в соціумі; 3) розвитку соціальної активності молоді; 4) активному залученню населення до фізичної культури та спорту; 5) співпраці з міжнародними волонтерськими організаціями; 6) економії фінансових коштів під час проведення фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань.

У студентів, які протягом трьох років займалися спортивним волонтерством, завдяки розробленій програмі спостерігається стабільна динаміка приросту

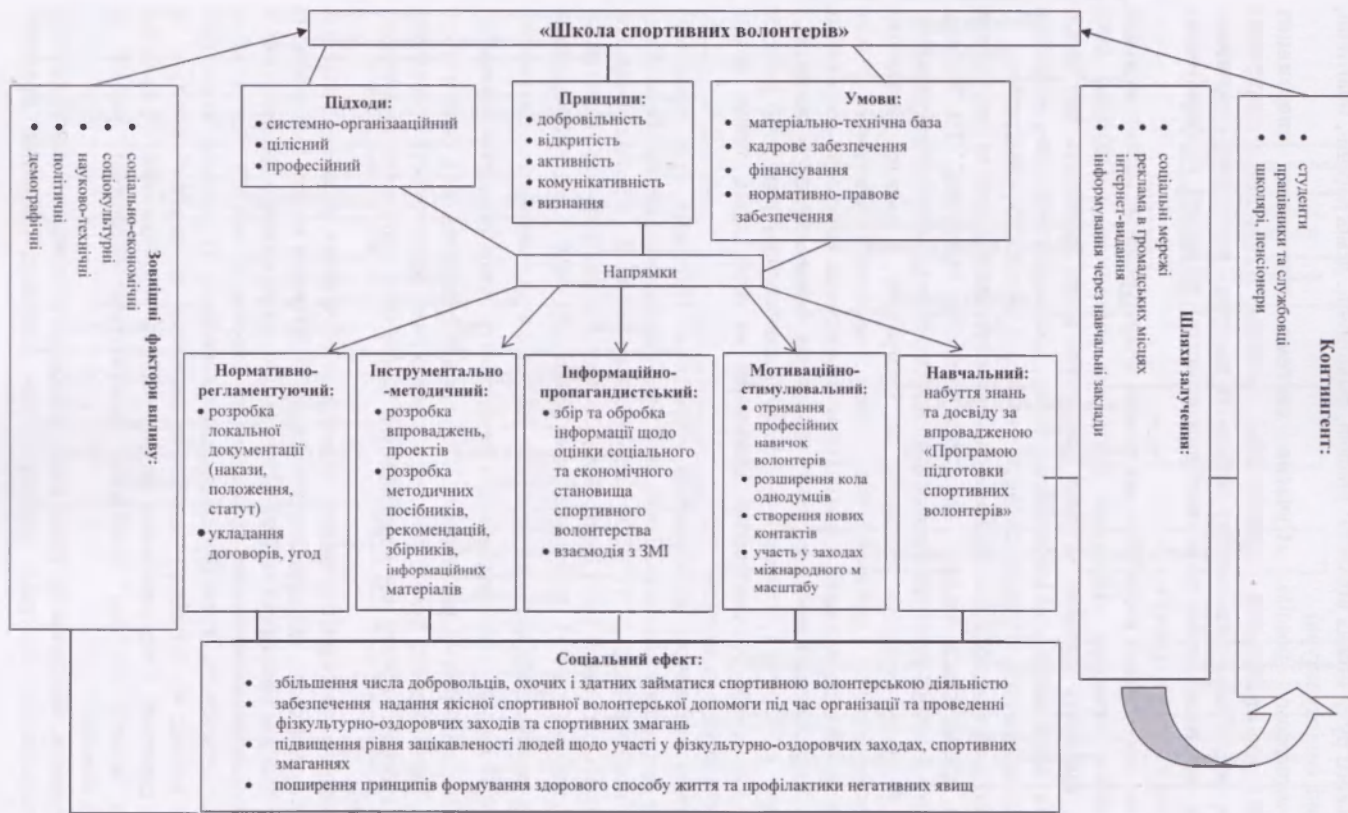

Рис.3. Організаційна модель підготовки спортивних волонтерів

показників потреби у спілкуванні, що підтверджує t критерій Стьюдента на рівні статистичної значущості $p < 0,001$ (табл.1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз динаміки показників рівня потреби у спілкуванні студентів (n=84), які займаються спортивним волонтерством

Рівень спілкування	Граничні показники (бали)	Середні показники (бали)			t; p (1-2 курс)	t; p (2-3 курс)	t; p (1-3 курс)
		1 курс $\bar{x}_1 \pm m_1$	2 курс $\bar{x}_2 \pm m_2$	3 курс $\bar{x}_3 \pm m_3$			
Низький	3 - 21	16,1±1,78	13,1±1,56	5,9±0,78	1,27; >0,05	4,10; <0,001	5,22; <0,001
Нижче середнього	22 - 23	22,4±2,21	15,3±1,02	11,9±1,29	2,92; <0,01	2,07; <0,05	4,10; <0,001
Середній	24 - 25	25,0±2,06	21,3±1,75	21,4±1,56	1,37; >0,05	0,06; >0,05	1,38; >0,05
Вище середнього	26 - 28	19,6±1,95	22,2±1,89	29,7±3,06	0,96; >0,05	2,10; <0,05	2,80; <0,01
Високий	31 - 33	17,0±1,96	28,0±2,05	30,9±3,65	3,88; <0,001	0,70; >0,05	3,37; <0,001

Порівняння динаміки показників комунікативного контролю студентів виявило достовірне покращення результатів, що підтверджує t критерій Стьюдента на рівні статистичної значущості $p < 0,05$ (табл.2).

Таблиця 2

Порівняльний аналіз динаміки показників рівня комунікативного контролю студентів (n=84), які займаються спортивним волонтерством

Рівень спілкування	Граничні показники (бали)	Середні показники (бали)			t; p (1-2 курс)	t; p (2-3 курс)	t; p (1-3 курс)
		1 курс $\bar{x}_1 \pm m_1$	2 курс $\bar{x}_2 \pm m_2$	3 курс $\bar{x}_3 \pm m_3$			
Низький	0-30	30,5±3,96	19,5±2,56	6,5±0,89	2,33; <0,05	4,80; <0,001	5,91; <0,001
Середній	31-39	29,5±2,21	26,5±2,32	38,0±3,26	0,94; >0,05	2,87; <0,05	2,16; <0,05
Високий	40-60	40,0±4,51	54,0±4,23	55,5±4,75	2,26; <0,05	0,24; >0,05	2,37; <0,05

Порівняння динаміки показників рівня макіавеллізму студентів виявило динаміку зменшення результатів – t критерій Стьюдента на рівні статистичної значущості $p < 0,01$ (табл.3).

Таблиця 3

Порівняльний аналіз динаміки показників рівня макіавеллізму студентів (n=84), які займаються спортивним волонтерством

Рівень спілкування	Граничні показники (бали)	Середні показники (бали)			t; p (1-2 курс)	t; p (2-3 курс)	t; p (1-3 курс)
		1 курс $\bar{x}_1 \pm m_1$	2 курс $\bar{x}_2 \pm m_2$	3 курс $\bar{x}_3 \pm m_3$			
Низький	до 50	2,5±0,26	3,0±0,29	9,5±2,56	1,28; >0,05	2,52; <0,05	2,72; <0,01
Високий	від 50	97,5±2,21	97,0±2,56	90,5±1,51	0,15; >0,05	2,19; <0,05	2,62; <0,01

Отримані результати свідчать, що більшість студентів, які займаються спортивним волонтерством, мають високий та вище середнього рівень потреби в спілкуванні – 60,6%, тобто здатні швидко встановлювати контакти з оточенням і налагоджувати ділові та особисті стосунки; високий рівень комунікативного контролю мають 55,5% , що свідчить про здатність гнучко реагувати на зміну ситуації, водночас рівень макіавеллізму знизився, але все одно становить 90,5%, що свідчить про здатність студентів-волонтерів до маніпуляцій для досягнення своїх цілей та демонстрації своїх сильних сторін під час спілкування з людьми.

У п'ятому розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження, в результаті якого отримано три групи даних.

Підтверджено наявні наукові положення про соціальне значення та роль волонтерства у суспільстві (В.Я. Назарук, 2001; А.Й. Капська, 2002; Н.В. Заверико, 2004; С.А. Горбунова-Рубан, 2006; О.В. Безпалько, 2007; Р.Х. Вайнола, 2008; О.М. Любарська, 2012).

Доповнено: мотиваційні чинники волонтерської діяльності (К.А. Василенко, 2004; Н.А. Вайнілович, 2010; О.Г. Карпенко, 2015); теоретичні дані щодо особливостей формування та розвитку волонтерства (І.Д. Зверева, 1998; Г.М. Лактіонова, 1999; С.В. Савченко, 2004; Ю.М. Полішук, 2005; С.Я. Харченко, 2005, І.О. Когут, 2010; В.В. Приходько, 2017); дані щодо міжнародного та вітчизняного досвіду залучення волонтерів до системи спортивних змагань (А.В. Мічуда, 2004; С.О. Левадня, 2006; М.В. Дутчак, 2007; А.С. Бондар, 2010, 2015, 2016; К.І. Левків, 2013; Т. Макуц, 2013).

У роботі вперше: науково обґрунтовано організаційні та методичні основи підготовки спортивних волонтерів у системі проведення змагань; встановлено компоненти спортивної волонтерської діяльності; обґрунтовано ефективний організаційно-управлінський механізм залучення спортивних волонтерів до системи проведення змагань; розроблено сучасну організаційну модель підготовки спортивних волонтерів та розроблено «Програму підготовки спортивних волонтерів»; визначено вплив спортивної волонтерської діяльності на формування особистісних якостей студентів закладу вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю.

ВИСНОВКИ

1. Спортивний волонтерський рух як соціальне явище почав формуватися наприкінці XIX ст. з моменту участі добровільних помічників у проведенні Ігор першої Олімпіади 1896 р., і на сьогодні є невід'ємною складовою загального волонтерського руху. Максимального розвитку спортивне волонтерство зазнало у 80-ті рр. XX ст. з визнанням волонтерів офіційними помічниками організаційних комітетів спортивних змагань. Сучасний спортивний волонтерський рух спирається на принципи добровільності, доброчинності і гуманізму та має на меті підвищення ефективності проведення спортивних змагань. Проведений теоретичний аналіз дає підстави констатувати, що «спортивний волонтер» – це особа, яка пройшла

спеціальну підготовку та здійснює спортивну волонтерську діяльність шляхом надання допомоги під час організації та проведення змагань. Встановлено, що «спортивний волонтерський рух» – це соціальна течія, виражена у взаємодії окремих спортивних волонтерів та їх об'єднань, які є складовою системи проведення змагань. Виявлено, що основними учасниками спортивного волонтерського руху є: 1) організації, які проводять підготовку спортивних волонтерів; 2) спортивні волонтери, які долучаються до системи спортивних змагань; 3) об'єднання спортивних волонтерів.

2. Спортивна волонтерська діяльність містить такі основні структурно-змістові компоненти, як: цільовий, процесуальний, мотиваційний, результативно-оцінювальний. Суб'єктом цієї діяльності виступає спортивний волонтер, об'єктом – спортивне змагання. Метою діяльності є надання безоплатної допомоги для якісного проведення змагання, засобами – спеціальні знання, вміння, навички, комунікативні здібності спортивних волонтерів, а під діями слід розуміти види волонтерської діяльності та функції, які виконують волонтери під час підготовки та проведення змагань.

3. Зміст функцій спортивного волонтера залежить від рівня його підготовки, виду спорту, рангу та специфіки проведення змагань, зокрема змагань для осіб з інвалідністю. Участь волонтерів у процесі проведення змагань сприяє об'єднанню людей навколо єдиної мети – розвитку спорту; скороченню витрат організаторів змагань на їх проведення; зростанню солідарності та налагодженню дружніх відносин між людьми під час виконання спільної роботи; пропаганді здорового способу життя та мотивуванню молоді до занять спортом. Залучення волонтерів до проведення Паралімпійських, Дефлімпійських ігор, Всесвітніх ігор Спеціальних Олімпіад сприяє соціалізації осіб, що мають відхилення у стані здоров'я завдяки розширенню кола їх спілкування; реабілітації та організації їх дозвілля; підвищенню мотивації до занять фізичною культурою і спортом; толерантному ставленню суспільства до осіб з інвалідністю та подоланню перешкод у спілкуванні з ними.

4. Механізм залучення спортивних волонтерів до волонтерського руху, який ґрунтується на мотивованості людей до добровільної безоплатної роботи та рівні їх спеціальної підготовки, має особливості: здійснення функцій організації й управління спортивним волонтерським рухом в Україні відноситься до компетенції органів державного управління сфери фізичної культури і спортом; організаційно-управлінські умови, які необхідні для організації та розвитку спортивного волонтерства (матеріально-технічна база, кадрове забезпечення, фінансування, нормативно-правове забезпечення, науково-методичне забезпечення); до факторів зовнішнього впливу на організацію та розвиток спортивного волонтерського руху можна віднести: правові, економічні, демографічні, політичні, технологічні, соціокультурні; основними шляхами залучення спортивних волонтерів є інформація отримана через: соціальні мережі, навчальний заклад, друзів, рекламу в громадських місцях, сайти Департаменту з питань сім'ї, молоді та спорту та громадських організацій (зокрема спортивних федерацій з видів спорту), інтернет-видання, телебачення, батьків.

5. Необхідність цілеспрямованої підготовки спортивних волонтерів підтверджено під час констатуючого експерименту, результати якого свідчать про збільшення таких показників, як: 1) кількість фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань, в яких брали участь спортивні волонтери – цей показник зріс в 4 рази та становить в середньому 62 заходи на рік; 2) кількість волонтерів, залучених до проведення фізкультурно-оздоровчого заходу та/або спортивного змагання – з моменту впровадження спеціальної програми підготовки волонтерів збільшився вдсятеро і становить 1080 разів участі на рік, що становить в середньому від 15 до 50 волонтерів на один захід; 3) рівень спортивного заходу за участю волонтерів підвищився до Кубків світу, Чемпіонатів Європи; 4) масштаб заходів та змагань, до проведення яких залучено волонтерів, зріс до 10 000 учасників з понад 15 країн світу (Харківський Міжнародний Марафон, фестиваль з бальних танців «Харківський вальс», спортивний ярмарок «Харків – спортивна столиця», 2-денний Фестиваль бігу «STRONG RUN», Харківський «Велодень», Міжнародний легкоатлетичний марафон «Визволення»).

6. Доведено, що ефективною організаційною формою підготовки спортивних волонтерів є громадська організація «Школа спортивних волонтерів», для функціонування якої під час дослідження розроблено авторську «Програму підготовки спортивних волонтерів». Ефективність розробленої «Програми підготовки спортивних волонтерів» підтверджено результатами експертної оцінки, яка становить 4,41 бали (з 5 можливих). Коефіцієнт конкордації (W) показників, які характеризують загальний зміст Програми у експертів «Практиків» та «Науковців» становив 0,97, тобто ($W > W_p$), що свідчить про узгодженість думок експертів; коефіцієнт конкордації (W) стосовно ефекту від впровадження Програми у експертів «Практиків» становив 0,87, у експертів «Науковців» становив 0,93, тобто ($W > W_p$), що також свідчить про узгодженість думок експертів. Сумарний бал експертів «Практиків» становить 4,43 балів, сумарний бал експертів «Науковців» – 4,39 балів.

7. Сучасна організаційна модель підготовки спортивних волонтерів включає три основні компоненти: підходи, принципи, умови та п'ять блоків: нормативно-регламентуючий, інструментально-методичний, інформаційно-пропагандистський, навчальний, мотиваційно-стимулюючий, узгодженість даних елементів дозволяє забезпечити ефективну організацію підготовки спортивних волонтерів та подальший розвиток спортивного волонтерського руху. В основу моделі покладено «Школу спортивних волонтерів», яка здійснюватиме підготовку спортивних волонтерів.

8. Встановлено, що спортивна волонтерська діяльність впливає на формування таких особистісних якостей студентів закладів вищої освіти, як потреба у спілкуванні, комунікативний контроль та макіавеллізм. Розвиток комунікативної компетентності у студентів-волонтерів передбачає використання всього набору засобів, орієнтованих на розвиток суб'єктно-суб'єктних (продуктивних, особистісних сторін спілкування) і суб'єктно-об'єктних (репродуктивних) складових, що потребує цілеспрямованої психолого-педагогічної підготовки, програма якої повинна містити комунікативний блок та блок особистісного розвитку. Під час емпіричного дослідження виявлено, що більшість студентів, які проходять

спеціальну підготовку спортивних волонтерів протягом трьох років та займаються спортивним волонтерством, мають збільшення показників потреби в спілкуванні, що підтверджує t критерій Стьюдента 3,37 на рівні статистичної значущості $p < 0,001$; рівню комунікативного контролю ($t=2,37$; $p < 0,05$); а також зниження рівню макіавеллізму на 7% ($t=2,62$; $p < 0,01$).

Отримані результати дослідження можуть використовуватися державними органами управління сфери фізичної культури та спорту під час створення соціальних програм розвитку спортивного волонтерського руху; фізкультурно-спортивними організаціями різного типу під час підготовки і проведення заходів та у процесі залучення і підготовки спортивних волонтерів; спеціалізованими закладами вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю під час підготовки фахівців сфери фізичної культури та спорту.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Петренко І.В., Бондар А.С. Роль спортивного волонтерства у житті студентів вищих навчальних закладів // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук. – теорет. журн.]. Харків, 2015. №6(50). С. 40-43. *Видання, яке включено до міжнародних наукометричних баз: DOAJ, Index Copernicus, Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. Автору належить вибір методів, аналіз даних, формулювання висновків роботи.*
2. Петренко І.В. Умови та необхідність створення клубу спортивного волонтерства // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук. – теорет. журн.]. Харків, 2016. №6(56). С.69-73. *Видання, яке включено до міжнародних наукометричних баз: DOAJ, SPORTDiscus (EBSCO), Open Science Directory, Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.*
3. Петренко І.В. Організаційні аспекти підготовки спортивних волонтерів // Науковий часопис Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2017. №1(82)17. С. 52-55.
4. Петренко І.В., Гант О.Є., Бондар А.С. Комунікативна компетентність спортивних волонтерів // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук. – теорет. журн.]. Харків, 2017. № 1. С. 84-87. *Видання, яке включено до міжнародних наукометричних баз: DOAJ, SPORTDiscus (EBSCO), Open Science Directory, Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. Автору належить вибір методів, аналіз даних, формулювання висновків роботи.*
5. Петренко І.В., Бондар А.С. Організаційна модель підготовки спортивних волонтерів // Науковий часопис Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2017. №3(84)17. С.77-81. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи.*
6. Петренко І.В., Бондар А.С. Залучення населення до спортивної волонтерської діяльності // Науковий часопис Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова.

Київ, 2017. №5К(86)17. С.252-256. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи.*

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Петренко І.В. Организация спортивной волонтерской деятельности студентов: Европейская инициатива // Стратегічне управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт»: Матеріали II регіональної науково-практичної інтернет-конференції. Харків, 2014. С. 96-103.

8. Петренко І.В., Бондар А.С. Участь студентів у спортивному волонтерському русі // Стратегічне управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт»: Матеріали III регіональної науково-практичної інтернет-конференції за участю міжнародних спеціалістів. Харків, 2015. С. 186-193. *Автору належить вибір методів, аналіз даних, формулювання висновків роботи.*

9. Петренко І., Помазан А. Участь спортивних волонтерів при проведенні рекреаційних заходів // Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення». Львів: ЛДУФК, 2016. С. 187-192. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулювання висновків роботи*

10. Петренко І.В., Ждамірова Ю.М. Розвиток масової фізичної культури і спорту в місті Харкові // IV Регіональна науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту в контексті 25-річчя незалежності України» 10-13 травня 2016 року. ХДАФК. С.117-121. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулювання висновків роботи*

11. Петренко І.В., Ждамірова Ю.М. Організація спортивної волонтерської діяльності // Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (у рамках XVI Міжнародної науково-практичної конференції) «Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України». Харків, 2016. С. 31-33. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи*

12. Бондар А.С., Серета Н.В., Петренко І.В. Соціальне значення спортивного волонтерства // International Scientific-Practical Conference Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, and social sciences: Conference Proceedings, December 28-29, 2016. Kielce: Holy Cross University, P. 40-44. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи.*

13. Петренко І.В., Ждамірова Ю., Риндін Б. Історичні етапи становлення та розвитку волонтерства в світі // Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: збірник наукових праць. [Електронний ресурс]. Харків, 2017. С. 212-218. Режим доступу: <http://hdalk.kharkov.ua/ua/paukova-robota/dsrstet4> *Особистий*

внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи.

Публікації, які додатково відображають результати дисертації:

14. Ажиппо О.Ю., Бондар А.С., Петренко І.В. Управління вищим навчальним закладом в умовах децентралізації влади (на прикладі Харківської державної академії фізичної культури) // Збірник тез XVI Міжнародного наукового конгресу 21 квітня 2016р. Публічне управління XXI століття: ФОРСАЙТИНГ УСПІХУ. Харків, 2016. С. 28-32. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи.*

15. Ажиппо О.Ю., Бондар А.С., Серета Н.В., Петренко І.В. Управління фізичною культурою та спортом у реалізації стратегії сталого розвитку регіону // Збірка матеріалів науково-практичної конференції за міжнародною участю «Публічне управління у реалізації стратегії в умовах сталого розвитку регіону» (24 листопада 2016 р.). [Електронний ресурс] режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2016-5/title.html> *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи.*

16. Бондар А.С., Серета Н.В., Петренко І.В. Особливості організації спортивного туризму в рекреаційній діяльності дітей та підлітків // Основи спортивного туризму в рекреаційній діяльності: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Харків, 2016. С. 28-37. Режим доступу : <http://journals.urap.ua/index.php/wissp055> *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел, виборі методів, аналізі даних, формулюванні висновків роботи.*

17. А.с. № 71340 Україна. Літературний письмовий твір наукового характеру «Програма підготовки спортивних волонтерів» / І.В. Петренко, А.С. Бондар. – заявл. 10.02.2017, зареєстр. 07.04.2017. *Автору належить розробка змісту та блоків, з яких складається Програма.*

АНОТАЦІЇ

Петренко І.В. Організаційно-методичні основи удосконалення підготовки спортивних волонтерів в системі проведення змагань. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. – Харківська державна академія фізичної культури, Харків, 2018.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню та оптимізації організаційних та методичних основ підготовки спортивних волонтерів в системі проведення змагань.

Проаналізовано теоретичні наукові доробки вітчизняних і зарубіжних вчених з питань волонтерства, розглянуто основні нормативно-правові документи, що регламентують волонтерську діяльність. Розкрито історію формування та виділено

основні етапи розвитку волонтерського руху в Україні та світі. Виявлено компоненти спортивної волонтерської діяльності, уточнено поняття «спортивний волонтер», «спортивний волонтерський рух»; визначено основні складові спортивного волонтерського руху в Україні.

Розкрито організаційно-управлінський механізм залучення спортивних волонтерів до волонтерського руху; виявлено думку керівників та представників державних та громадських органів управління у сфері фізичної культури та спорту щодо важливості спортивної волонтерської допомоги в системі проведення змагань; з'ясовано ставлення та обізнаність студентів Харківської державної академії фізичної культури щодо спортивної волонтерської діяльності, визначено основні напрямки їх діяльності як спортивні волонтери, виявлено найбільш ефективні джерела інформування волонтерів щодо участі у фізкультурно-оздоровчих заходах та спортивних змаганнях.

Розроблено авторську «Програму підготовки спортивних волонтерів» та доведено ефективність її впровадження завдяки використанню метода експертних оцінок, розроблено модель організаційної форми підготовки спортивних волонтерів та визначено їх вплив на формування особистісних якостей студентів закладу вищої освіти спортивного профілю.

Ключові слова: волонтер, волонтерська діяльність, спортивний волонтер, спортивний волонтерський рух, система спортивних змагань, підготовка спортивних волонтерів.

Петренко И.В. Организационно-методические основы подготовки спортивных волонтеров в системе проведения соревнований. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физической культуре и спорту по специальности 24.00.01 – олимпийский и профессиональный спорт – Харьковская государственная академия физической культуры, Харьков, 2018.

Диссертация посвящена теоретическому обоснованию и оптимизации организационных и методических основ подготовки спортивных волонтеров в системе проведения соревнований.

Проанализированы теоретические научные труды отечественных и зарубежных ученых по вопросам волонтерства. Раскрыта история формирования и выделены основные этапы развития волонтерского движения в Украине и в мире; приведены статистические данные о количестве волонтеров в разных странах мира; раскрыты основные понятия: «волонтер», «волонтерская деятельность»; определены основные направления научного поиска по проблеме развития волонтерского движения; раскрыто социальное значение спортивного волонтерского движения в обществе.

Рассмотрены основные нормативно-правовые документы, регламентирующие волонтерскую деятельность в Украине и в мире, проанализировано современное состояние нормативно-правового обеспечения спортивной волонтерской деятельности в Украине.

Выявлены особенности спортивного волонтерства в системе проведения соревнований; основные компоненты и содержание спортивной волонтерской деятельности. Уточнено понятие «спортивный волонтер», «спортивное волонтерское движение».

Раскрыт организационно-управленческий механизм привлечения спортивных волонтеров к волонтерскому движению; выявлено мнение руководителей и представителей государственных и общественных органов управления в сфере физической культуры и спорта относительно важности спортивной волонтерской помощи в системе проведения соревнований; выяснено отношение и осведомленность студентов Харьковской государственной академии физической культуры по спортивной волонтерской деятельности и определены основные направления их деятельности в качестве спортивных волонтеров; выявлены наиболее эффективные источники информирования волонтеров об участии в физкультурно-оздоровительных мероприятиях и спортивных соревнованиях. Систематизированы сведения об основных физкультурно-оздоровительных мероприятиях и спортивных соревнованиях, в которых принимали участие студенты и преподаватели Академии в качестве спортивных волонтеров в течение 2013-2017 гг.

Разработана авторская «Программа подготовки спортивных волонтеров» и доказана эффективность ее внедрения благодаря использованию метода экспертных оценок, разработана модель организационной формы подготовки спортивных волонтеров и определено их влияние на формирование личностных качеств студентов заведения высшего образования физкультурно-спортивного профиля.

Ключевые слова: волонтер, волонтерская деятельность, спортивный волонтер, спортивное волонтерское движение, система спортивных соревнований, подготовка спортивных волонтеров.

Petrenko I.V. Organizational and methodological principles for improving the training of sports volunteers in the system of running the competition. – As a manuscript.

Thesis for a Candidate of Science in Physical Training and Sport by speciality 24.00.01 – Olympic and Professional Sport. – Kharkiv State Academy of Physical Culture, Kharkiv, 2018.

The dissertation focuses on theoretical foundation and optimization of organizational and methodological principles of training of sports volunteers in the system of running the competition.

This paper analyzes theoretical and scientific works of domestic and foreign scientists on volunteering, examines basic legal documents regulating volunteering. It reveals history of formation and highlights main stages of volunteer movement in Ukraine and in the world. The present thesis reveals the features of formation of sports volunteering in the system of running the competition, components of sports volunteering. Due to the theoretical analysis concepts of "sport volunteer" and "sport volunteer movement" are specified; main components of sports volunteering in Ukraine are determined.

The paper reveals the mechanism of attracting sports volunteers to volunteering; it identifies the opinion of leaders and representatives of state and public authorities in the field of physical culture and sports concerning the importance of sports volunteer assistance in the system of running the competition; the paper finds out the attitude and awareness of the students of Kharkiv State Academy of Physical Culture (further the Academy) to sports volunteering and also determines main directions of their activities as sports volunteers; it reveals the most effective sources of information for volunteers to participate in fitness activities and sports.

Thesis reveals personal qualities of sports volunteers that greatly determine the effectiveness and success of their work, much attention is paid to discover the motivational aspects of activity and communicative competence.

It determines the opinion of leaders and representatives of state and public authorities in the sphere of physical culture and sports on the most effective form and the duration of training sports volunteers and of main aspects of the training program of sports volunteers, the paper proves that there is a necessity to create the organization of systematic training of sports volunteers and main value of its work is disclosed.

The thesis develops authorial programme "Training Programme of Sports Volunteers" and proves the effectiveness of its implementation with the help of using method of expert estimations, the Model of organizational form of training sports volunteers.

Keywords: volunteer, volunteering, sports volunteer, sports volunteering movement, system of sports competitions, training of sports volunteers.

Відповідальний за випуск – А.С. Бондар

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0.9. Тир. 100 прим. Зам. 058-18.
Підписано до друку 24.01.18. Папір офсетний.

Надруковано з макету замовника у ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (057) 758-01-08, (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.

СТИЛЬ®
-ИЗДАТ
ТИПОГРАФІЯ
www.stil-izdat.com